

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumerarea se face în Săbiu la expeditoră foiei pe afară la c. r. poste cu bani gat'ă prin scrisori francate, adresate către expeditoră. Pretul pnenumerării pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. ear pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 11 ANUL XXI.

Săbiu, in 820 Februaru 1873.

tru celelalte părți ale Transilvaniei pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri s'reine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'ă ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două'ă ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia'ă repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 100 bis. 1873.

Prea onorabililor parinti protopresbiteri și administratori protopresbiterali, onoratei preotimi parohiale și întregului poporu credinciosu din dieces'a Caransebesiului, daru, bine-cuventare și pace dela Ddiu Tatalu și Domnulu nostru Iisusu Christosu !

Dupa ce dela prim'a constituire și organizare a diecesei noastre a Caransebesiului in toate părțile ei constitutive in întielesulu statutulu org. au trecutulu periodulu prescriu de 3 ani in anul in celatu 1872, și dupa ce prin ordinațiunile cons. din 23 Novembre și 16 Dec. 1872 nr. 925 bis. s'a luat dispusetiunile necesarie pentru reconstituirea sinodeloru, comiteteloru și epitropieloru parohiali și protopresbiterali, — vine acum la rendu constituirea de nou a diecesei in părțile ei superioare și anume : a sinodulu eparchialu precum și a senatulu scolaru și epitropescu din consistoriulu diecesanu.

Dreptu aceea in virtutea §-lui 90 din Statutul Organicu bis. convocu prin această sinodulu eparchialu la sesiune ordinaria conformu §-lui 89 din Statutul Org. pro Duminică Tomei, care in anul acest'a cade in diu'a din 15 Aprile a. c. iera in privintia alegerilor deputatilor eparchiali preoti și mireni, pe bas'a decisiunilor consistoriulu plenariu ținutu amesuratu §-lui 140 din Stat. Org. spre acestu scopu in 25 Ianuariu a. c. disponu următoarele :

I. Pentru alegerea deputatilor mireni comunele noastre bis. pe lângă strensa observare a §-lui 10 din Stat. Org. au să țina sinode parohiali Duminică in 25 Februaru a. c. cal. nostru.

Aceste sinode dupa ce înainte de toate și voru alege unu presedinte, doi barbati de incedere și unu notariu și astu-feliu se voru constitui — voru avé a alege dupa dispusetiunea §-lui citatu 91 lit. e, de odata doi deputati, despre care actu are sa se pörte protocolu regulatu și sa se predé acest'a barbatiloru de incedere, conformu puncteloru f, și g, ale citat. §-fu.

II. Barbatii de incedere cá transmisii sengurateciloru sinode parohiali ducendu cu sine protocoalele sinodeloru parohiali, au sa se înfatisiedie negresitu la comisariulu consistorialu mirenescu Duminică in 11 Martie a. c. cal. nostru in locul destinatu pentru scrutinare ; asemenea și domnii comisari consist. mireni suntu pofititi a se aflá in diu'a susu-amintita la locurile designate pentru primirea protocoaleloru de alegere, a efectui scrutinarea, a publicá actulu de alegere și a inzeștrá, pe cei doi deputati alesi cu credinționalele conviincioșe subscrise de comisariulu cons. de cei-lalti membri ai colegiulu scrutinatoriu și in fine de notariu conformu §-lui 91 lit. h din Stat. Org. bis.

III. Pentru alegerea deputatilor preotiesci defigu diu'a de Joi in 8 Fauru a. c. cal. nostru și asiá preotii au sa se adune in această di la locurile destinate pentru alegerea deputatulu preotiescu avendu a urmá la acestu actu conformu dispusetiuniloru § 91 lit. d din Stat. Org.

IV. Impártirea diecesei in prescisele 20 de cercuri electorale se alatura aici sub 7. spre luare de cunosințtia și strensa pădire. Din această impártire pöte vedea fia-care comuna bis. ca de care cercu electoralu se țiene ea, care este locul defiptu pentru actulu scrutinaréi resp. alegeréi deputatiloru preotiesci și mirenesci și in fine numele comisariiloru cons. preotiesci și mirenesci denumiti pentru amintitulu scopu.

Ací aflu de lipsa a observá și aceea, ca d. comisari cons. alátu preoti cátu mireni sa bine-voiesca

a privi insarcinarea de mai susu de o misiune onorifica din cauza, ca tenerei nostre diecese i lipsescu inca fonduri pentru rebonificarea speseloru de drumu.

Cátra acestea nu-mi potu ascunde ingrigirea mea pentru acoperirea speseloru deputatiloru eparchiali și asiá me semtu indemnato a ve aduce la cunosințtia, Iubitiloru ! dispusetiunea ce o a luat in această privintia sinodulu eparch. ordinariu din 1872, cá adeca „sum'a necesaria pentru acoperirea speseloru sinodeloru eparchiale, rapartindu-se asupra comuneloru bisericesci, sa se lase in buna vederea comiteteloru parohiale a-si acoperi fia-care partea sea séu din venitele ordinarie bis. séu prin veri-care alte mijlöce possibili.“ De aceea Ve postescu Iubitiloru ! ca avendu in vedere acestu concludu sa nu pregetati a contribui spre scopulu amintitu, și banii adonati impreuna cu consemnatiunile acurate ale contribuitoriloru și contribuentiloru sa se tramita de cátra preotimea și epitropiele parohiale parintiloru protopresbiteri, carii in fine multu până Joi in septemán'a luminata voru avé a subserne pe lângă conspecte documentate toate sumele incurse, consistoriulu diecesanu. — In cele din urma Ve sfatuescu, cá și la alegerie ce Ve stau inainte sa Ve portati cá și la cele trecute cu fric'a lui Ddiu, întielegere și iubire fratiésca aretandu-ne astu-feliu maturi și demni de a ne administrá singuri afacerile nostre bis. scolare și fundationale.

Impartasiendu-Ve bine-cuventarea mea archipastoresca sum

Alu tuturoru

Caransebesiu in 30 Ianuariu 1873.

de bine voitöriu Archiereu
Ioanu Popasu.

Reflessiuni la §§. 122 p. 2 și 167 din Statutul organicu alu Bisericei române gr. or. din Metropoli'a Transilvaniei și a Ungariei.

(Urmare din nr. tr.)

Pentru a ajunge in meritulu acestui punctu de vedere aruncu întrebarea, ca ce au pututu indemná pre Escelenti'a Sea Parintele Episcopulu de atunci și Metropolitulu nostru de astadi la radicare tipografiei archidieceșane din Săbiu ? Fost'au adeca tipografi'a archidieceșana unu obiectu de specula privata precum in deobsce suntu tipografiile in diu'a de astadi, séu au avutu unu scopu mai inaltu ? Se radicara adeca in congresele trecute ale bisericei nostre metropolitane din partea unor „liberali“ in contr'a monopolulu din cárti, cea ce se putea refere numai la tipografi'a archidieceșana.

In tempurile trecute ale Bisericei nostre de trista memoria nu avému, ce e dreptu, nici unu, monopolu de cárti, ci erá concurentia libera și adeveratu, ca calvinii se întreceau cu catolicii, care mai cu graba sa ne provéda scölele, ba și bisericele cu cárti ; acestea toate firesce din caritate creștinésca !

Mai târdiu, cá sa nu capetámu noi monopolulu in mânilu nostre, amu fostu dati in monopolisarea Blasiulu — toate firesce dupa concurenti'a tempului acelu'a. Episcopulu gr. cat. alu Blasiulu ne purtá tutoratulu in biserica nostra și cártile nostre bisericesci și scol. trebuiau sa se censuredie la Blasiu. Cându Esc. Sea Episcopulu acum Metropolitulu nostru facú pasii la locurile mai inalte pentru radicare tipogra-

fiei archidieceșane de astadi, cine au pusu pedeci și au radicatu protestu la regimulu de atunci sustienendu-si dreptulu de censura ? — Blasiulu. Toate firesce din iubire fratiésca și pentru cá sa inaintiedie cultur'a între toti románii !!

De ce sa nu lasámu concurentia libera și astadi la cártile scolare, ba la ce sa mai ținemu și tipografia archidieceșana, pentru ca se voru aflá dóra și astadi care sa se ingrijésca pentru noi și pentru scölele nostre !! O tempuri ! O moravuri !

Sa privimu lucrulu și din laturea economica. Románii greco-orientali din Transilvania și Ungaria nu disponu de fonduri religionari cá alte confessiuni, cari au fostu protegiate de regimele aniloru trecuti. Románii gr. or. din Transilvania și Ungaria suntu avisati la ajutoriulu propriu in lipsele lor bisericesci și scolare, de cari suntu o müia și o suta. Avemu trebuințtia asiá dara de unele isvöre de venit, din cari in lipsele cele mai mari sa se tinda mána de ajutoriu. Spre scopulu acest'a sa recurgemu numai la legile cele mai elementare ale economiei nationale.

Dupa aceste legi aru trebui cá Biserica și scöla sa nu fi condamnata totu-déun'a a cumperá — cáci i va secá cu tempu toate isvörele și voru deveni imposibile in miscările lor din afara. Sa ne ingrigimu dara cá sa punemu in positiune aceste institute de a si vinde, adeca, biserica in mare și scöla in totalitatea ei sa se ingrijésca cá atare pentru provéderea cu cárti și cele necesarii a bisericeloru și a scöleloru concrete.

In modulu acest'a banii esiti din mânilu creștiniloru nostri pentru cártile scolare celu putienu castigulu lucrativu va veni totu in mânilu Bisericei — și astfeliu banii nostri — cá sa me servescu de o asemenea, intocmai cá sângele in corpulu omulu, ce circulédia dela plumâni la inima, dela inima in toate părțile și cele mai extreme ale corpulu și iera inderatu la inima vivificându astfeliu întregu corpulu — voru vivificá și voru face sa prosperedie întregu organismulu nostru bisericescu și scolaru. Numai in modulu acest'a se va sustiené bilanțulu bisericescu și scolaru și va fi feritu de bancrotu.

Pentru a colorá și mai bine parerile, ce voiescu a le sustiené, aci me voiü servi de esemple concrete — precum le aflámu in viéti'a nostra nationale bisericésca și scolaru de astadi.

Dupa cum s'a facutu esperintia la noi románii cu deosebire cártile scolare se vendu mai cu anevöia și mai putiene decâtu cártile merunte mai alesu cele scolare, care cátu de cátu totusi se trecu cu dieci de müi.

Abstrahendu dela labörea autoriulu la cártile scolare, carea este neasemanaveru mai mare decâtu la cártile scolare, de-si costulu lor la tiparire este cu multu mai mare decâtu la cártile scolare.

Din contra cártile scolare suntu in compunerea lor cu multu mai usiöre, pentru ca unu autore románu, precum avemu esemple, nu

trebuie sa-si rupa capulu cu inventarea de metode, metodele le-au aflatu altii; pre elu 'lu costa mai multu séu mai putienu numai labórea unui traducatoriu séu, sa-i concedemu mai multu, labórea acomodárei dupa natur'a limbei nóstre románe; apoi tiparirea acestoru cãrti pre lãnga opuri de sciintia este cu mai putiene spese; iéra apoi vinderea loru este cu multu mai lucrativa.

In tipografi'a archidiecekana s'au tiparitu pâna acum mai multe opuri scolastice, dara s'au tiparitu multe si de cele scientifice, de interesu alu culturéi generale, cãrti economice, foi literarie (vedi org. ped. de d. I. Popescu), brosiuri, protocéle nationale si bisericesci etc. Multe din ele s'au tiparitu gratuitu, cáci din vinderea loru nu s'au acoperitu nici spesele tipariului. Equilibriulu intre date si intrate totusi s'au sustienutu, pentru ca ce au lipsitu la unele cãrti s'au ajutat de la altele si astfelu au fostu posibilu de a sustiené tipografi'a archidiecekana la inaliarea unui institutu de cultura universale nationale, ba mai multu, ea au pututu tinde mâna de ajutoriu in unele lipse ale intregéi provincie metropolitane, (vedi nr. 76 alu prot. congres. din 1868.); si impartiesce de doi ani încóce ajutorie veduveloru preotese serace in sume anuale aprópe de o mia florini. (vedi nr. 38/1871, 375/1872). Tipografi'a archid. dela prim'a ei infintiare n'au fostu degradata nici cându la unu institutu de specula privata, din contra cu jertfa privata s'au radica tu la positiunea acést'a.

Sa punemu acum casulu intorsu, precum voiescu unii a si-lu esplicá, ca vinderea cãrtiloru scolastice se lasa in mân'a privatiloru si ca Biserica cá atare nu'si reservé dia nici unu dreptu in privint'a acést'a, ce póte resultá de aici din punctu de vedere economicu? Aceea, ca nimenea nu se va mai apucá de o carte scientifica, ci toti pre intrecute voru face la cãrti scolastice bune rele, dupa cum le va esi — sciindu ca atátea totu voru vinde cátu sa-si acopere spesele avute, déca nu chiaru se voru imbogati. Tipografiele straine voru manca car-

nea cea buna si tipografi'a nóstra archidiecekana va róde osulu; „Der Moor hat seine Schuldigkeit gelhan, er kann gehen!“

Nu asiá! Sa ne luámu bine sém'a si sa ne mesurámu puterile si mai multu sa ni le concentrámu decátu sa ni le disolámu.

Déca regimulu nostru ung. numai chiaru din resóne pedagogice a scopuriloru sele de statu inmanuié dia si censuré dia cãrtile scolastice in acelu intielesu strinsu, încátu in scótele sele nu intra carte straina decátu ale sele, apoi noi cá confessiune, precum amu veditu avemu unu motivu mai multu de a avea inca controla nu numai la compunerea, dara si la vinderea cãrtiloru, adeca motivulu economicu.

Mi va raspunde cine-va, ca ce aducu aci pre regimulu nostru ungurescu de exemplu in tréb'a scolara, cáci nu este modelu de liberalismu. Asiá sa fia, in sa la acést'a ii raspundu, ca regimulu in scopulu seu finalu póte fineliberálu, dara in midilócele care ducu la scopu, este prudente.

Dupa tóte acestea vinu a face o interpretura a §-lui 122. al. 2. din Statutul nostru organicu, cum aru avea dupa parerea mea a se intielege.

1. „Censurarea unei cãrti menite pentru de a fi introdusa in scótele nóstre confessionale, are sa se faca inca inainte de tiparirea ei, autorele are sa o inainté die Consistoriulu si sínódeloru spre censurare cá manuscriptu, pentru ca se póte intemplá cá sa fia respinsa la censura, si atunci cu greu i va cadea autorelui, déca s'au tiparitu de já cartea si s'au chiel-tuitu cu ea.

In privint'a acést'a mi se pare ca parerile aci descoperite suntu consone cu ale comisiunei anchetaria esmise prin sinodulu estraordinariu din 25 Iuliu 1871 nr. 6. pentru aflarea modulu cum s'aru putea acoperi lips'a cãrtiloru de scóla.

Dupa cum cetimu in nr. 3 alu organulu

episcopu alu natiunei románe, si in loculu reposatulu celui din urma episcopu Teofilu, precum si ca acel'a-si Atanasiu in faptu aru fi portatu titlu de metropolitu, — cá nisee consecintie trase din premise false, cum vediorámu, cada de sine-le.

De aici trece d. M. la p. 206. din „v. metropolia,“ si anumitu la acelu conclusu alu sinodulu eparchiei ortodoxe din Ardélu tienuta in a. 1860., prin care se decise a se rogá regimulu României pentru restitorea mosiei Merisieniloru din districtulu Argesului, care mosia principele României Ioanu Constantinu Basaraba, o daruise metropoliei ardelené celei vechi in 15 Iuniu 1700, asiá dara tocm'a pre cându se faceau din partea metropolitulu Atanasiu pasii cei mai seriosi de a trece la uniune. Diplom'a respectiva de donatiune a principelui memoratu, se afla reproducu la p. 26 din „v. metropolia.“

Mi pare bine, ca d. M. in critic'a sea documenté dia o staruinta asiá de mare intru de a nu lasá sa-i scape din vedere nici macaru unu locsiuru din v. metr., carele aru stá in vre-o legatura cátu de mica cu uniunea. Mi-aru fi parutu inca si mai bine, déca acel'a-si in staruint'a acést'a a sea aru fi documentatu totu-odata o sinceritate si iubire de dreptate mai mare, fára de care ori-ce critica nu produce decátu contrariulu dela scopulu ei celu adeveratu, ceea ce deróga multu criticantelui.

In partea acést'a a criticei sele d. M. aru vrea sa indrepté die pre autorulu v. metropolii si sa arate:

Intâiu, ca „mosia Merisieniloru nu statulu si regimulu románu o a daruito metropoliei Belgradului, ci principele insusi din averea sea privata.“

Tocm'a asiá sta scrisu si in v. metropolia la ambele locuri unde se amintesce despre aceea; ca principele susu numitu a daruito mosia Merisieniloru metropoliei Ardélului. Asiá dara in privint'a acést'a nu aru fi avutu la ce 'si mai osteni péna d. M.

oficialu bisericescu alu Eparchiei Aradane: „Lumin'a“, acea comisiune s'a condusu „de acea sperantia in otarirea sea, cumca barbatii nostrii de scóla fia-care dupa a sea putere va sa-i astérna cáte unu opu din manualele de scóla, ce ne lipsescu, Apoi din aceste opuri asternute sa aléga celu mai bunu pentru fia-care specialitate si sa-lu tiparésca.“

2. Cá autorelui sa i se rebonifice cuviinciosu si dupa meritu ostené-l'a sea pentru compunerea ei, iéra de aci incolo cartea sa intre in proprietatea Bisericei metropolitane respective, cându si cele-lalte eparchie voru avea tipografiele proprie — sa intre in proprietatea respectivei diecese, care o va si tipari-o si vinde in tipografi'a sea propria, cá astfelu unu folosu micu banalu sa pice totu in mânilé nóstre, iéra nu in mânilé strainiloru.

Acestea le-amu motivatu in espunerea mai susu.

Din citatulu nr. alu „Luminei“ vedemu, ca acést'a si interpretare se da esecutárei §. 122 al. 2, cáci cetimu parerile si decisiunile aceleiasi comisiuni anchetari pentru cãrtile scolastice, ca „ea au lasatu intrebuintiarea mai vertosu a cãrtiloru tiparite la Archidiececa in Sabiu, — pâna ce dieces'a va fi in stare sa tiparésca in sa'si cu spesele sele tóte cãrtile de lipsa in scótele sele elementarie.“

De siguru, ca lauda'a comisiunei sinodale pentru cãrti scolare, din Aradu au fostu condusa de aceleasi motive la parerea zci data, dara amu fi doritu, cá sa fia si mai precisa in punctulu acést'a.

Obiectiuni se voru putea face si aci, ca adeca se marginesce concurentia la compunerea cãrtiloru scolastice, de care avemu asiá mare trebuintia. Eu dicu ca numai la parere se restringe, in fundu in sa ea numai se regulé dia dandu-se acestu intielesu §-lui citatu.

Afara de impregiurárele nóstre, care ne dicté dia o asemenea procedere — intocmai asiá

ca óre din averea propria, cum dice d. M., ori din a statulu aru fi fostu acea mosia, e alta intrebare. Ce e dreptu, in respectiv'a diploma, precum se afla ea publicata in „Archivu“ nr. XXIII din a. 1869, cum se dice, dupa originalu, in intregu cuprinsulu seu, ni se spune, ca mosia din cestiune o a cumperatu principele daruitoriu insusi. Eu inse, cátu pentru mine, mai curendu a-si crede ca din averea statulu si nu a principelui privata, s'a facutu acea donatiune; cáci in contestulu diploméi aceleia sta apriatu: „Ioanu Constantinu Basaraba s. c. l. dotámu s. metropolii s. c. l. care dintru a sea temelie este facuta si inaliata de reposatulu in Domnulu principele Ioanu Michailu (Michailu Vitezulu).“ Aceste cuvinte sublineate aru documentá unu obligamentu mai multu alu oficialu, alu statulu, decátu privatu. Acést'a parere se spriginescu inca si prin o alta donatiune facuta de acel'a-si principe vechiei nóstre metropolie, in 25 Maiu 1698 in bani, iérasu pentru tóte tempurile — in care donatiune, reproducu in „Archivu“ acel'a-si nr. si anume se face provocare si la alte hrisóve domnesoi mai vechi precum: la hrisovulu lui Mateiu Basaraba Voda, Constantinu Sierbanu Vd. si alu lui Antonie vd., hrisóve totu de aceea-si natura, cá si amintitele dóne donatiuni ale principelui I. Const. Basaraba, adeca hrisóve séu diplomé de donatiune pentru metropolia Ardélului.

De altmintrea impregiurarea acést'a, ca óre din a statulu ori din averea privata a principelui a fostu desu amintit'a donatiune, nu contribúie nimic'a la esentia lucrulu. Totu atát'a este, ori din a statulu, ori din propri'a avere a principelui sa fia fostu.

Un'a inse este constatatu pre deplinu in diploméle aceste dóne ale principelui Constantinu Basaraba, adeca ce si in „v. metropolia“ se amintesce, ca donatiunile ce le facú acestu principe vechiei nóstre metropolii, le facú pentru cá sa intarésca si sustiena pre cei doi metropoliti ai ei din urma, pre

FOISIÓRA.

Contr'a-critica.

la

Critic'a dlui I. M. Moldovanu.

(Vechi'a Metropolia de N. Pope'a)
(Urmare.)

Bine dice d. M. ca metropolitulu Atanasiu, carele a fostu ortodoxu, nu fi subordinatu nici odata metropolitulu papistu din Strigoni; dara episcopulu unitu Atanasiu se subordiná acelu'a-si metropolitu. Si acést'a o cunóscemu iéra-si din diplom'a de intarire a lui Leopoldu, cáci acolo stau apriatu cuvintele acestea: „inse asiá, cá acel'a (Atanasiu) a fia ascultatoriu si credinciosu in tóte lucrurile cele drepte si permise, atátu pontificalu s. biserice románe, cátu si nóne, si archiepiscopulu din Strigoni celui din acum si celoru viitori.“

Nu e acést'a o formula de subordinatiune?

Dara nu e canonica, dice d. M. — Inse nu aci dupa care alte canóne s'aru fi si potutu efeptu acea subordinatiune pentru unu episcopu alu unei confessiuni de totu nóne, carea numai atunci se plasmuise.

Totu in form'a acést'a se subordinase si episcopi'a de mai nainte romána ortodoxa a Transilvaniei metropolitulu serbescu din Carlovétu, prin imperatulu Iosifu II., si inca in forma curatu anticanonica, cáci biserica ortodoxa nefiindu de eri d'alat'a-eri, si avea canónele sele din vechime, si pre lãnga tóte acestea ea remase subordinata pâna chiaru in dilele nóstre. N'avemu ce face, astu-feliu erau tempurile.

Cele-lalte cáte le mai insira d. M.: ca Atanasiu in diplom'a lui Leopoldu s'aru fi denumitu de

se urmădă și în alte părți. În România de vomu caută, aflăm, ca consiliul școlar scrisese concurs pentru cele mai bune cărți școlare. Primesc manuscrisele cele mai bune este din concurs, remunerădă pre respectivii autori, iera de aci încoș cartea trece în proprietatea statului.

Obiectiuni s'aru putea face mai departe din partea dieceselor sufragane, ca adeca în modulu acest'a s'aru centralisă prea multu trebile nōstre bisericesci și școlare până cându voru avea și cele-lalte diecese tipografii seu celu putienu librării proprii, și ca archidieceș'a aru monopolisă astfelu cărțile școlare, numai în folosulu seu.

De unu felu de centralisare tocmai avemu lipsa; și mai bine decâtu sa monopolisedie privatii cu cărțile școlare, mai bine este sa monopolisedie Biseric'a intrēga. S'aru află precum s'au aflatu și până acum și căli, pre care s'aru putea dă și celor-lalte diecese ce-va spre bine din venitul cărților școlare, căci punele de intalnire avemu multe și inca sa cautămu a avea și mai multe.

§. 167. alu Statutulu organicu pretinde sustienerea unității și a uniformității pentru instituttele confessionali din Metropolia.

Congresele nōstre bisericesci și Consistoriulu metropolitanu credu ca nu potu sustienē unitatea și uniformitatea pentru instituttele școlari confessionali din metropolia numai prin aducerea unui regulamentu, care este atātu de generalu încātu numai prin elu cu putienu mai multu se pōte sustienē unitatea și uniformitatea în școlele confessionale dintr'o diecesa și ceea-lalta, decâtu unitatea și uniformitatea școlelor confessionale fatia de cele comunale. Organele chimate aru trebui sa intre mai afundu în mijlocele de unitate și uniformitate. Intre acestea se numera și cărțile școlare, în privint'a căroru aru fi de lipsa contielegere imprumutata, că sa fia unele și aceleasi în tōte școlele din provinci'a metropolitana.

Fatia cu §. 167 mai susu citatu marturisescu, ca n'amu priceputu pasagiulu din nr. 3

Teofilu și pre Atanasiu în credint'a stramosiēscă. Acest'a o cunōscemu din cuvintele proprie ce ocuro în ambele diplome și suna astu-feliu: „pentru ca sciindu-o pre acest'a sânta Metropolia ca se invălușeșcă o corabia în midiloculu valoriloru mării, fiindu între multe feluri de eretici necredincioși și se napastoișeșcă dela densi în multe chipuri... Că sa fia stei metropolii de intarire și ajutoriu.

Iera a două, aru vrea d. M. în partea acest'a a criticeii sa ne arete, „ca nu regimulu României aru fi trasu așea mosia.”

Dara cine altulu? d. M. iera nu ne spune. Ori-cine o a retrasu, ea e retrasa până astadi, și se retrase de buna sēma nu din alta cauza, decâtu chiaru pentru apostasi'a lui Atanasiu, ce urmase tocma atunci.

Destulu ca acea mosia se dase metropoliei Ardēlului care eră ortodocșă, și metropoli'a nōstră de astadi fiindu următōrea legală a acelei'a, credemu ca ea are și dreptulu de a o reclamă. Ori pōte tocma acest'a este necesulu dlui M.? Lase nu sa mai supere, sa mai capetămū și noi ce-va, celu pu-cinu dela frații nōstri de unu sänge și de o credint'a; căci dloru, unitii, capetara dejă destulu, le voru ajunge cele 2—3, milioane ce dīcu ca le au dela regimulu nōstru, dela coreligionari dloru papisti.

De altmintrea amu a reflectă ca d. M. n'a cefitū bine în „v. metropolia” la locul acest'a, căci acolo nu eu amu dīsu, ca mosi'a cestionată o a retrasu regimulu României, ci acestea suntu cuvintele proprie ale sinodulu nōstru din an. 1860, menționatu mai susu.

Mai iacolo d. M. vrendu dōra a magulū regimulu României, lu lauda din respoteri infacișindulu de liberulu până la cosmopolitismu pentru ca și aru fi „reversându darurile și bunătățile seșe fără deosebire asupr'a luteraniloru, calviniloru, jidaniloru, unitiloru etc.” și invinovatișeșcă apoi pre autorulu

alu „Luminei” din 1872, care suna: „Comisiunea (sinodale pentru cărți de școlă) au constatat lips'a pentru cărți proprie pentru acēșta diecesa, dara nu s'au grabitu compunerea lor... s. c.”

Tocmai sa ne ferimū de a avea cărți proprie în intieșu deosebitu pentru fia-care diecesa.

Dēca până acum nu s'au intemplatū acēșta, ci pōte din contra, caus'a au fostu de siguru lucrurile cele multe, ce s'au gramaditu la inceputulu vietiei nōstre constitutionale, inse se astēpta pre viitoriu, ca nu altcum se va urmă, și Consistoriele metropolitane și congresele nōstre bisericesci în anii venitori se voru ocupă cu deslegarea precisă a acestei întrebări.

Dr. H. Puscariu.

Diet'a Ungariel.

Siedint'a din 3 Februaru a casei deputatiloru o deschide presiedintele Bittó la 10 ore. Pre fotolielē ministeriali erau: Szlavy, Pauler, Zichy, Szende, Wenkheim, Pejacsevics, Trefort, și Tisza.

Dupa resolvirea formaliloru obicnoite, se facu mai multe interpelatiuni, între cari și un'a a lui D. Irányi, îndreptată către ministru-presiedintele și pre care o publicămu aici în plinu:

1. Din ce causă nu comunică regimulu dietei esmiterea comisariulu r. relativu la afacerile serbesci și din ce causă n'a cerutu dela dieta impu-ternicireă pentru acēșta esmitere?

2. Adeveratu e, ca plenipotentiele acestui comisariu s'au largitu în tempulu din urma și în ce constau acēște plenipotentie?

3. Are regimulu de cugetu a reportă dietei despre largirea plenipotentiei respective a cere suplementariu dela casa impu-ternicireă și a-i as-terne instructiunile date comisariulu regiu?

Ministruulu de justitiă Pauler presinta proiectulu de lege despre inarticularea contractulu incheiatu cu Belgi'a despre estradarea criminalistiloru ordinari. Se va tipari.

Dupa aceste se mai resolvescu unele afaceri de interesu secundariu și apoi se trece la ordinea dilei, la carea sta pertractarea și primirea aceloru proiecte de resolutiune, cari suntu continute în raportulu bugetulu alu comisiuni financiali; cu ce siedint'a se incheia.

„v. m.” ca aru fi neîndreptatindu pre acelu regimulu, dicendu ca elu a retrasu mosi'a Marisieniloru.

Cumca regimurile României, cu deosebire, cele moderne, suntu cele mai darnice din lume, se scie în generalu. Dara tocma darnici'a acēșta pre mare, cosmopolitismulu acēșta, ce nu-lu vomu mai află nicairi, este, ce aru trebui mai curenda sa se impu-te decâtu sa laude guverneleru acelor'a. Ore și alte guverne totu astu-feliu purcedu, facia cu cei de nationalitate și confessiune straina? Si guvernele cele vechi inca erau pōte și mai darnice decâtu cele de acum, dara faceau deosebire și cautău totu-dēun'a mai intăiu la ai seși, la cei de unu sänge și de o credint'a cu ele. Dgmnedieu-Omulu în moral'a sea evangelică dīce: „Sa iubimū pre aprōpele nōstru, că pre noi insine.” — dara nu: sa-lu iubimū mai multu decâtu pre noi. Celu ce dara iubese pre altulu mai multu decâtu pre sine-si, acēl'a și este siesi oste. Si până acum darnici'a acelor'a, fără privire la nationalitate și confessiune, indiferenta asiā dicendu, prin ce bisericelē, școlele și alte institutle ale strainiloru crescū și se inmultiescu că ciupercile, — aduse dejă mari calamități asupr'a bieteii României, dara inca de voru procede totu astu-feliu și în venitoriu? Măne poimāne voru incepe toti straiții, cari inundara Români'a, a-si pretinde drepturi egale cu români; tiēr'a lorū va deveni neresisitiveru o Palestina, ori Germania, numai Români'a nu! Ast'a o recunoscu dejă multi barbati din ai lorū, — o recunōscemu și noi de multu, și credu ca și insusi d. M. inca o va fi recunoscendu. E bine, cuvine-se dara, că dlui un'a sa sēma și alt'a sa scria? Fia ascuratu d. M. ca prin astu-feliu de laude ce trecu în lingusiri, nu face nici unu servitiu bunu nici fratiloru de dincolo, și nici românișmului preste totu.

Mai dīce d. M., ca guvernulu României a tramsu daruri la ambele confessiuni române din im-

Siedint'a din 4 Februaru o deschide presiedintele Bittó la 10 ore. Pre fotolielē ministeriali erau: Szlavy, Kerkapoly, Zichy, Wenkheim, Trefort, și Pejacsevics.

A. Almásy interpeléza pre ministru-presiedintele ca și cându are regimulu de cugetu a dă amplotatiloru din period'a lui Bach unu terminu preclusivu pentru invetiarea limbei unguresci?

Se trece dupa aceste la ordinea dilei și se continua desbaterea despre proiectele de resolutiune continute în raportulu bugetulu alu comisiuni financiali; resolvindu-se se trece la desbaterea specială a bugetulu.

Se votéza urmatorii capituli dupa propunerile comitetulu financialu: curtea r., cancelari'a cabinetulu M. Sele, spesele dietei, spese comune, pensiunile amplotatiloru de statu din anii 1849—1867, contributiune pentru datoriele statulu, procentele la imprumuturile unguresci, bugetulu pentru Croati'a și Fiume.

Dev'a 7/19 Ianuariu 1873.

Domnului Dobo de Rusic'a

„Fortunele mele din Orasthia.”

(Urmare.)

1. Cercetările au remasu cercetări până adi. Aceștea, și altele vr'o câte-va nu de insemnatate mare, aru fi fortunele mele pomenite de dlui Dobo de Rusic'a; acēștea se au pornitu asupr'a capulu meu — (pentru inspectoratu, și pentru draguti'a de popularitate cu ocasiunea alegerilor.)

Fortunele astea intru adeveru au trecutū preste capulu meu — dara au trecutū fără a fi trasitu în mine; nu dōra pentru ca aru fi fostu departe de mine; ci pentru ca în mine nu a fostu materia atragătōre de fortune.

Dēca astu-feliu de fortune se aru porni asupr'a capulu d-tale dlui Dobo! a buna sēma d-tea ne-trasnitū nu și scapă.

Ce se atinge de fortunele mele din Dev'a; apoi acēștea nu 'ti potu causă d-tale nici o bucuria. Fortunele acēște din Dev'a din punctulu meu de vedere oficiosu inca nu suntu cōpte pentru publicitate jurnalistică, dela mine se pōte, ca și fără conlucrarea mea, se voru face obiectu de publicitate jurnalistică, și atunci voi fi eu în stare, a me ocupă cu ele și publice.

Acum e întrebarea: ca ore portarea mea — seu dupa vorb'a d-tale, — denunciările mele suntu caus'a fortuneleru mele deasupr'a istorisite?

periculū austriacu, precum și cărți pentru instituttele de dincōci, necautându la confessiunea unită seu gr. orientale.

Lasu, ca se scie dejă prin ce felu de întreviri și medilociri se tramisera darurile acelea — pre cari inse Metropoli'a nōstră română ortodocșă, dupa cum mi este mie cunoscutu, din cause pre temeinice, nu află cu cale ale primi — sa întrebămu numai ca d. M., dēca s'aru fi aflātu insusi în asemenea positiune, ore totu astu-feliu aru fi urmatu, facia cu cei ortodocși? Esperint'a de până acum nu ne lasa a crede acēșta. Ce au datu vre-odata unitii celor ortodocși? Amaru și necesuri!

Multe aru mai fi de dīsu aici, dara sa le lasămu pentru alta data; căci cu dorere vedemu, ca nici astadi, în tempulu dīsu luminatū, inca totu nu ni se mai luara soldii de pre ochi.

În nr. XXXVIII. alu „Archivulu” d. M., dupa ce ajunse mai insusu până la p. 206., se întōrce iera-si la inceputu, și inca chiaru la titulu „v. metropolia” cu critic'a sea. Si este curiosu, ca tocma aci, dlui iera-si ne imparte lectiuni: „cum are sa se construedie unu edificiu, că sa fia solidu, comodū, gustosu, și placutu de locuitu”: cum are sa fia unu istoricu, că sa scōtia unu întregu, asemanându-lu cu architectulu celu bunu etc' etc.

Ore a merge cu critic'a până mai la jumetalea oploii, și apoi a incepe iera-si din capu, sa fia inca dupa regulele architectonice ale dlui M.? Ore ast'a sa fia edificiuulu celu comodū și gustosu indicatu de dlui?

Com sa ne esplicămu și acēșta confusiune a dlui M.? Românulu dīce: Doftore, vindeca-te pre tine!

(Va urmă.)

séu fortunele acelea suntu caus'a portărei mele mie de dtea imputate?

Responsulu numai atunci va putea fi cu temei, cându se voru sci si faptele denunciato're mie imputate, limpede si curatu neschimosite. Specializarea acurata a fapteloru mie de dtea imputate, e detorinti'a dtale; pentru ca dtea le-ai pomenitu in contra mea numai intru atât'a încatu ai socotitu a fi destulu, de a me putea dejosî in opiniunea publica. Unic'a fapta speciala in privinti'a secretariului magistratulu Vladu ai adus'o înainte, si pre ea ti-amu responsu. Apoi si „curechiulu“ dtale precum lu ai adusu mie înainte, siâ ti l'amu plateitu in „Telegrafulu Romanu“ nr. 100 1872.

Vinerea

Dtea dle Dobo aduci înainte, cumca si reprezentanti'a comunala din Vinerea aru fi decisu protocolarminte aretarea abuseriloru comise de mine, la locurile mai inalte. Cari suntu abuserile acelea?

E adeveratu ca si reprezentanti'a comunala din Vinerea in urmarea sumutiăriloru din Oresthia, se a adunatu odata fără de a fi sciuta pentru ce. Atunci unulu cu „frigurile“ a facutu propunerea pentru acusarea solidara si comuna in contra mea; dara propunerea sumutiătorului cu „frigurile“ nu se a primitu, neavendu temei de acusare.

Apoi chiaru sumutiătorulu cu „frigurile“ sele mi-a impartasitu in taina, cumca reprezentanti'a comunala din Vinerea vrea sa faca scriso're de acusare in contra mea la comesulu. — Celu (cu „frigurile“) nu aru fi invoitu cu acusarea in contra mea, — dara nevrendu a se rumpe de cei-lalti membrii ai comunităției, a statu si elu cu cei-lalti. Asiâ dara elu din simpatia cătra mine mi-o spune.

Eu cunoscându-mi fariseulu, — cunoscându-i nu numai fati'a falsa mie aretata, ci si fati'a adeverata ascunsa, — sciindu, ca elu e sumutiătoru Orasthieniloru si a clicasiloru, si diabolusu rotea in Vinerea, si cunoscându-i eu bubele sele; i-amu responsu: Nicolae! Eu sciu cumca in contra mea nu aveti ce acusă, — pre mine nu me spariati, că sa facu pre voi'a unni'a, séu altui'a spre ruinarea mea, sciindu-me incunguratu de atâtea fiare selbatice, si pânditu de hoti si de tâlhari moralicesci, dtea, deca nu esti invoitu cu acusarea netemeinica, si totu-si o faci pentru solidaritate cu cei-lalti — apoi esti unu omu slabu.

Si deca dtea esti invoitu cu acusarea, — precum eu si credu, — si apoi mi spui mie, ca altii că ortaci ai d-tele, vreau sa me acusedie; — apoi dtea nu esti omu de omenia.“

Nicolae alu meu cu „frigurile“ sele, — acum in Belgradu — intru unu locu marginitu de 4 paretii — vediendu ca eu nu me spariu, si cumca nu are ortaci la intreprenderea sea in contra mea, se a lasatu de acusare.

Ex-protopopulu Bercianu si Nicolau Mariutiu ômeni cu influintia.

Dtea dle de Rusic'a, că sa faci fortunele, adeca acusările calumniato're in contra mea, si mai apasato're, aduci înainte pre Georgiu Bercianu prot. gr. cat. si Nicolau Mariutiu fostu notariu si acum anlisto comunalu, că pre unii dintre cei mai onesti si cu influintia in scaonulu Orasthiei.

Despre onestitatea loru in relatiune cu onestitatea altor'a din scaonulu Orasthiei nu facu vorba; ca eu nu amu classificatu pre ômenii din scaonulu Orasthiei dupa onestate. Dtea cu ei intru o clasa esti?

Influintia ex-protopopului Bercianu e că banulu, care nu mai este in cursu. Bercianu numai gur'a 'si are că a sea; că sa spuna, ce vreu altii, nu ce vrea elu din convingerea sea propria. Bercianu in comun'a Cugirului, si in scaonulu Orasthiei nu mai e alu seu; ci a altor'a. Bercianu pre terenulu publicu-politicu e numai unu lucratoriu conventionatu la strainii; séu că unii, cari pentru unu capitalu impromutu, nepotându platî camet'a in bani, — facu lucrulu in natura, — altii cu palmele, elu cu gur'a.

Influintia lui Nicolau Mariutiu in comunitatea Cugirului, adeca: despotismulu, terorismulu si brutalismulu seu, e unu adeveru tristu. Eu in decursulu mai multoru ani amu avutu ocaziune de a me convinge despre adeverulu acest'a tristu.

Chiaru lupte multe si mari amu avutu eu in contra influintiei a lui Nicolau Mariutiu atâtu in privinti'a persoanei mele, câtu si a altor'a in modu apertoriu din pusetiunea mea oficiosa.

Influintia lui Nicolau Mariutiu, precum o nu-

mesci dtea dle Dobo, fatia cu mai multi locvitori din Cugiru si cu reprezentanti'a comunala a fostu atâtu de grea, asupritore, nesuferibila, câtu in durata de vr'o câti-va ani, fiindu elu antiste comunalu si notariu comunalu, de vr'o 8 ori i-au pusu focu, i-au spartu pivniti'a, si sloboditu vinulu din butii — in urma au si puscatu dupa elu, in locu de a-i pune focu.

Eu faptele acestea de focu, de spargerea pivnitiiei, si de puscare nu le aducu înainte, că cum eu dora le a-si aprobă, ci numai că sa aratu, ce feliu de influintia e a lui Mariutiu, de o laudi dtea, dle Dobo. Dtea nu sci ce e influintia, — ca a-buna séma ast'a a lui Mariutiu nu o laudai. Dtea de altmintrea precum se vede te folosesci bine de influintia lui Mariutiu, cându ea trebuia sa me luptu in contra ei, cându me atinge si pre mine. Dtea cu Mariutiu ve folositi forte bine unulu de influintia altui'a, numai nu pre conto dtale, séu pre a lui, — ci pre conto altui-care-va.

Compatimirea fariseca a domnului Dobo.

Dtea, dle Dobo 'ti esprimi compatimirea pentru mine cu privire la fortunele mele.

Omulu numai atunci e de compatimitu, cându elu insusi simte dorerea si patiani'a sea. Eu pâna acum nu amu semlitu nici o dorere din fortunele aruncate asupr'a capului meu (Iustum ac tenacem propositi, virum, etiam si fractus illabatur orbis, in-pavidum ferient ruinae. Horatiu.)

Dtea nu ai potutu observă in mine nici o dorere din fortunele mele. Si asiâ espressionea dtale de compatimire este numai o fatiarnicia fariseistica. Adeverata e dorerea dtale pentru ca fortunele nu au avutu succesulu si efectulu doritu de dtea, si de clicasii d-tale.

(Va urmă.)

Ioanu Balomiri.

Concursu.

Devenindu de curendu in vacanti'a statiunea invetiato'reca din comun'a Glodu-Gilesei protopopiatulu Ilici — pentru ocuparea postului de invetiatoriu intru acesta statiune se escrie concursu pâna in 1-a Martie 1873.

Emolumentele suntu:

140 fl. v. a. Casa cu gradina de legumi — lemne pentru încălditu câte voru fi de lipsa. —

Doritorii de a ocupă acesta statiune suntu avisati a-si tramite documentele si atestatele sele la subscrisulu pâna la terminulu prefiptu.

Ili'a 5 Februaru 1873.

Ioanu Orbonasiu

Tract. protop. si insp. scol.

(1—3)

district.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de capelanu lângu morbosulu parochu din Rapoldulu-mare, protopr. Joagiului I, se escrie concursu pâna la 25 Februaru a. c. st. v.

Emolumentele suntu: dela 50 familii câte 3 ferdele mici de cucurudiu cu tuleiu, si din tôte veniturile epatrachiului a 3-a parte.

Concurentii voru avé a-si ascerne petitiuniele lor, instruate in intielesulu Statutului Organicu — subscrisului pâna la disulu terminu.

Hondolu 26 Ianuariu 1873.

In contielegere cu comitetulu

parochialu si cu parochulu

respectivu.

Basilia Piposiu

(3—3)

Protop.

Concursu.

Postulu de invetiatoriu la clas'a 1-a dela scól'a capitala normala gr. orientala a tractului Dobrei cu salariu anualu de 400 fl. v. a. devenitu vacantu, spre ocuparea lui sa escrie prin acést'a concursu, cu terminulu pâna la 24 Februaru a. c. st. v. in carea di se va tiené si alegerea forte urgenta.

Doritorii de a ocupă acestu postu 'si voru tramite supliciele lor instruite in sensulu Statutului Organicu si adresate subsemnatului comitetu protopresbiteralu la subscrisulu pâna in terminulu indicatu.

Dev'a 22 Ianuariu 1873.

Comitetulu protopresbiteralu gr.

or. alu tractului Dobrei.

prin Ioanu Papiu

Protopopu.

(2—3)

Edictu.

An'a Paraschev'a Vulcu din Aciliu scaonulu Mercurei, carea cu necredintia a parasitu pre legitimulu ei barbatu Vasiliu Neagu totu de acolo, fără a se sci loculu ubicatiunei ei, se provóca, că in terminu de unu anu sa se presinte inaintea subsemnatului foru matrimonialu, căci la din contra, procesulu matrimonialu asupr'a-i intentatu se va pertractă si in adsenti'a ei. —

Mercurea in 25 Ianuariu 1873.

Forulu matrimonialu gr. or. alu

tractului prot. „Mercurea.“

Ioanu Droocu

Adm. prot.

(2—3)

Anunciu.

Subscrisulu me onorezu a face cunoscutu on. publicu ca astadi mi-amu deschisu

Cancelari'a advocatiiale

in Brasiovu, tergolulu pescelui nr. 100.

Cunoscintiele teoretice precum si pras'a facuta pâna acum'a me indreptatiese a promite clientiloru mei aperearea cea mai prompta si energica a intereseloru sele la tôte tribunalele si judecatoriele, in ori-ce feliu de procese civili, cambiali, urbariali si criminali precum si in tôte afacerile politice, concursuali si funduarie.

Totu-odata voiu ingrigi că causele mie incredintiate sa se resólve si decida câtu mai curendu. Brasiovu in 6 Fauru 1873.

Nicolau Densusianu

advocatu.

(2—3)

Concredeti-ve celoru adeverite de bune!

Medicamente esaminate chemice prin judecatoria, in anulu 1868 in Vien'a si recunoscute de escelinte prin marturii si atestate numero'se.

Balsamu-preservativu contra cărceliloru, midiloculu celu mai cu efectu contra nemistuirei, slabiciunei de stomachu, cărceliloru in stomachu, epilepsiei, dureriloru de colica si friguriloru gastrige (periodice).

Pretiuulu unei butelce intregi dimpreuna cu povatiunea de intrebointiare 1 fl. 50 cr., unei butelce de jumetate 80 cr.

Siropu de plante de muschiu preparatu de Dr. Miller.

Suprindietoriu in efectulu seu contra catarului de peptu, tussei, regusierei, mucosirei (flegma), catarului de cătegiu si nodu, scupirei de sânge si contra tuberculosei incepato're de plumăni.

Afara de acestea siropulu acest'a s'a intrebuintiatu cu succesu bunu contra tussei cu gâfăire si tussei inadusitoare a copiiloru, sioparlaitiei de pele, din care cauza acestu siropu lu tienu multe familie totu-déun'a in reserva. — In tigaitie originale pentru adulti si copii dela 4—5 ani.

Pretiuulu unei tigaitie dimpreuna cu povatiunea de intrebointiare 50 cr.

In **Sabiiu** se póte capetá adeveratu numai la **Michael Sill**, comerciante de specerie, de asemenea in Barotu la M. Lebitzky, farmacistu; Bistriti'a la F. Kelp; in Blasio la C. Schiessel, farmacistu; in Orastia la C. Reckerd, farmacistu; in Mnercuru la F. Leicht; in Deesiu la I. Kremer; in Fagarasiu la I. v. Steinburg, farmacistu; in Georgiu Ditrulu la I. Szathmári, farmacistu; in G.-Szt.-Nicolae la F. Fröhlich, farmacistu; in Hossu-faleu la F. Jekelius, farmacistu; in Alb'a-Iuli'a la C. Boos; in Kezdi-Osiorheiu la F. Lukats; in Clusiu la C. H. Binder, farmacistu; in Kovasn'a (Alovatu) la Mehlich et Imre; in Brasiovu la F. Iekelius, Ed. Kogler si Gr. Sav'a, toti farmacisti; I. Dusoiu, I. G. Galz, comersanti de specerie; in Muresiu Osiorheiu la M. Bucher; in Mediasiu la A. Hienz, farmacistu; in Aiudu-Mare la F. Horvath; in Seghisió'a la I. B. Teutsch, comersante; in S.-St.-Georgiu la Schutag et Comp. in Reginulu sasescu la S. Dietrich; in Temisió'a la C. Kessely.